

LUNDS
UNIVERSITET

Socialtjänsten som både offer och förövare i massmediatexter

Sanna-Leena Rinne

Kandidatuppsats (SOPA 63)

HT 2015

Handledare: Katarina Jacobsson

ABSTRACT

Author: Sanna-Leena Rinne

Title: Socialtjänsten som både offer och förövare i massmediatexter

Supervisor: Katarina Jacobsson

Assessor: Carina Tigerwall

This study aims at investigating the thematic patterns in media presentations of Swedish communal social services and the social service workers: how is the media discussion created and established? Which areas are paid the main attention? How is the field being portrayed in media? The study is based on a material found in Swedish newspapers published under a three-month period in the end of 2014. In addition to the newspaper articles a radio program that was broadcast under the same period of time is included in the material. The method used for analysing the material is qualitative thematic analysis and the theoretical framework for the analysis was based on two different levels: on the understanding of mass medias ways of building a case, and on the way the mass media affects the public opinion. The theory of agenda setting within mass media was used to analyse medias influence on the public opinion. Thematic analysis of the material showed that the media attention was primarily focused on the social work related to children, other areas of the communal social work were mostly ignored. Victimology and the theoretical concept of “the ideal victim” provided the means to understand why that might be. In the media children were portrayed as the victims of society’s failure in protecting them, which is considered as one of the central tasks of the social services. Pointing out the social services as the obvious “perpetrators” takes the focus off from the parental failure behind mistreatment of children. At the same time the social workers themselves were portrayed as victims of the system that has failed them and made it difficult for them to do the work assigned to them properly.

Key words: social work, media, the ideal victim, agenda-setting

Nyckelord: socialt arbete, massmedierna, det idealiska offret, dagordningsteori

Innehållsförteckning

1. Introduktion	4
Syfte och frågeställningar	6
Förtydligande av begrepp.....	6
2. Orientering om kunskapsläget.....	8
Förhållandet mellan medier och socialarbetarna	9
Lag- och policyändringar efter mediauppmärksamhet.....	10
Offrets betydelse i berättelsen om socialt arbete.....	12
3. Metod	13
Insamling av empiri: urval och avgränsningar	13
Tillvägagångssätt.....	14
Etiska överväganden.....	16
4. Teoretiska begrepp	17
Dagordningsteorin.....	17
Viktimisering och ”det idealiska offret”	18
5. Analys.....	21
Hur skapas mediebilderna om socialtjänsten?	21
Vad är det som framträder starkast i massmedierna.....	23
När arbetet fungerar och inte fungerar.....	25
Barn och unga som offer för socialtjänsten	27
Kontrasten: barn står i svag position i förhållandet till samhället	29
Socialtjänsten och socialsekreterarna som offer	31
Viktimisering av socialtjänsten som en aktiv praktik.....	32
Ansvaret som avskrivs.....	33
Botemedlet och förklaringar till varför det har blivit så	35
6. Slutdiskussion.....	38
Referenser.....	42

1. Introduktion

Den åttaåriga flickan Yara blev misshandlad till döds av sin vårdnadshavare under Valborg 2014 i Karlskrona. De sociala myndigheterna i Karlskrona granskades av Inspektionen för Vård och Omsorg, som bedömde att det fanns allvarliga brister i kommunens ärendehantering (IVO - Inspektionen för Vård och Omsorg, 2015). De flesta av oss känner till händelserna, även om det är få som har varit delaktiga i dem eller tagit del av IVO:s granskning av ärendet. Hur kommer det sig att vi vet så mycket om denna händelse? Vi har läst om det i tidningar, på internet eller följt nyheter på tv eller radio; massmedierna har hållit oss uppdaterade.

Människor har ett behov av att förstå den omgivande miljön, och medierna har ett stort inflytande och makt över hur och vad vi ser i vår omgivning (McCombs, 2006, s. 80). Vi har begränsade möjligheter att uppleva allt själva, samtidigt som vi behöver kunskap bortom våra personliga erfarenheter. Medierna är viktiga källor där vi hämtar kunskap om världen, och särskilt stort behov av vägledning har vi när det gäller offentliga angelägenheter (McCombs, 2006, s. 80). Utan massmediernas hjälp hade vi haft svårt att orientera i samhället. Genom medierapportering kan även de, som inte har några personliga erfarenheter av socialtjänsten, skapa sig en bild av dess arbete. I Sverige, såsom i andra delar av världen, finns det exempel på uppmärksammade fall – ofta skandaler – där socialarbetarna har blivit anklagade för att de inte gjort tillräckligt för att skydda de utsatta (Lundström, 2004, s. 223). Socialarbetare har också anklagats för att de har agerat i fall där till exempel ett barn har blivit omhändertaget, där det senare har visat sig att det inte fanns skäl för åtgärderna (ibid.).

Mediebevakningens påverkan på socialt arbete har studerats i England och USA, och även i Sverige finns det några studier, om än få. Tommy Lundström och Gunvor Andersson har studerat massmediernas och socialarbetarnas förhållande i Sverige, och enligt dem upplever socialarbetare att allmänheten formar sin bild av socialt arbete från dramatiska rapporteringar av individuella fall (Lundström, 2004, s. 226). Flera studier visar att socialt arbete beskrivs via skandaler (Douglas, 2009; Ayre, 2001). Hur hänger detta samman med massmediernas sätt att arbeta? En vanlig uppfattning om deras arbetssätt är att de har en tendens att dramatisera händelser, och att de är mera intresserade av att sälja tidningar och få uppmärksamhet till sin story än att

minimera skador som kan uppstå från själva uppmärksamheten (Tandon, 2007, s. 119). Syftet med mediebevakning är sällan att ställa allt till rätta, och den kan förvärra situationen ytterligare. En intensiv mediebevakning i samband med till exempel ett fall av barnmisshandel med dödlig utgång underminerar förtroendet för socialarbetare, orsakar stress hos de professionella och leder till att de som ska skyddas i samhället får det ännu sämre, menar Stanfield och Beddoe (2013, s.42).

Att massmedier har makten att sätta dagordningen bekräftas av forskningen inom så kallad dagordningsteori (McCombs, 2006). Jag föreställer mig att en intensiv bevakning omkring ett socialt problem gör människor känsliga och oroliga för företeelsen som beskrivs av massmedierna. Även om vi vill tro att nyheterna objektivt reflekterar verklighet, är det inget neutralt flöde som når oss via trycksaker, tv, radio och sociala medier (McCombs, 2006, s. 23). Företagen bakom publiceringsbesluten gör bedömningar av vad som ska publiceras och när det ska publiceras. På det sättet påverkar de vår uppfattning om vad som är viktigt (ibid.). Det finns ett komplicerat samspel mellan nyhetsmedier och allmän opinion, en dans som vi alla deltar i oavsett utbildningsnivå och personliga intressen. Och även om våra tankar inte direkt styrs av massmedier är de viktiga aktörer i att bestämma vilka problem som ska ses som centrala och viktiga i samhället (ibid., s.27). Vikkelsø Slott (2004, s. 164) beskriver hur "[d]en offentliga uppmärksamheten fokuseras [---] på bestämda problemställningar och bestämda sätt att resonera om dessa och därigenom gjuter medierna fundamentet för vad som är relevant att diskutera och besluta om". Vissa forskare hävdar att socialt arbete formas av skandaler (Ayre, 2001; Gainsborough, 2009; Douglas, 2009). Uppmärksamheten leder till båda policyändringar och ändringar i det praktiska arbetet. Vidare har forskning visat att det finns en stor rädsla hos socialarbetarna att möta massmedier: att socialarbetaren blir ställd mot väggen, blir missförstådd och är inte ovanligt i mötet mellan dessa två (Andersson, 2004, s. 29).

Jag har undersökt hur bilden av socialtjänsten skapas av medierna: hur socialtjänsten och dess arbete beskrivs. En viktig aspekt i studien är frågan om offerskap. Hur skapas förövare och deras offer i mediediskussionen om socialarbetare, och varför blir vissa frågor och områden viktigare än andra. Anledningen till att jag inriktar mig på bilden av just socialtjänsten och socialsekreterare är att socialtjänsten är den organisation i vilken flest socionomer är verksamma (Lundström, 2004, s. 226).

Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att analysera hur massmedier via sin rapportering av socialt arbete framställer socialtjänsten och socialsekreterare.

Hur skapas mediabilden av socialtjänsten i massmedierna?

Vilka områden i socialt arbete framstår som viktiga enligt medier och varför?

Hur beskrivs socialtjänsten i medierna?

Förtydligande av begrepp

Begreppen *medierna* och *massmedierna* kommer i uppsatsen användas parallellt. Med medierna syftar jag till dagstidningar, radioprogram och TV-program, de som också kan betecknas som gammelmmedia. Sociala medier ingår inte i de traditionella medierna. Med sociala medier syftar jag till webbplatser och mobila appar där användare genererar innehållet i motsats till de traditionella medierna där innehållet består av redaktionellt material.

Nedan listar jag ett antal termer som kommer upp i studien, och vars innehåll är viktigt att känna till och förstå i samband med socialt arbete.

Barnkonventionen:

FN:s konvention om barnets rättigheter som innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn. Barnkonventionen är ett rättsligt bindande internationellt avtal som slår fast att barn är individer med egna rättigheter, inte föräldrars eller andra vuxnas ägodelar. Den innehåller 54 artiklar som alla är lika viktiga och utgör en helhet, men det finns fyra grundläggande och vägledande principer som alltid ska beaktas när det handlar om frågor som rör barn:

1. Alla barn har samma rättigheter och lika värde.
2. Barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn.
3. Alla barn har rätt till liv och utveckling.
4. Alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad.

(Unicef)

Lex Sarah:

Ett vardagligt namn för 14 kap. 3 § i Socialtjänstlagen (SoL). Enligt lex Sarah ska personal genast rapportera missförhållanden inom socialtjänsten, vid Statens institutionsstyrelse (SIS) och i verksamheter enligt lagstiftningen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Anställda ska rapportera missförhållanden och risker för missförhållanden till den som bedriver verksamheten, och den som bedriver verksamheten ska utreda och snarast avhjälpa eller undanröja det rapporterade missförhållandet. Om det visar sig att missförhållandet är allvarligt, ska den som bedriver verksamheten snarast anmäla det till Inspektionen för vård och omsorg. (Inspektion för vård och omsorg, 2015)

Orosanmälan:

Alla som får kännedom eller misstänker att ett barn far illa *bör* anmäla misstankarna enligt 14 kap. 1 c § SoL. Som privatperson har man möjlighet att vara anonym, men det förutsätter att man inte berättar vem man är när du kontaktar socialtjänsten. Det finns en del yrkesgrupper som *ska* anmäla misstankarna genast: personal i hälso- och sjukvården, förskolan, skolan, socialtjänsten och kriminalvården, också personal som arbetar med barn och unga i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet eller i annan sådan verksamhet på hälso- och sjukvårdens eller socialtjänstens område. (Socialstyrelsen)

Inspektionen för vård och omsorg:

”Inspektionen för vård och omsorg (IVO) ansvarar för tillsyn över hälso- och sjukvård, hälso- och sjukvårdspersonal, socialtjänst och verksamhet enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Myndigheten ansvarar också för viss tillståndsprövning. I tillsynsuppdraget ingår handläggningen av anmälningar, till exempel lex Sarah, lex Maria och kommunernas skyldighet att rapportera ej verkställda beslut. (IVO - Inspektionen för Vård och Omsorg, 2015)

2. Orientering om kunskapsläget

För att få en uppfattning om tidigare forskning inom det aktuella forskningsområdet har jag vänt mig till bibliotekets databaser, särskilt Lubsearch, via Lunds universitetsbibliotek. Sökningar med sökorden ”social work AND news AND mass media” har lett mig till intressanta och relevanta artiklar och rapporter. Då min teoretiska utgångspunkt är offerbegreppet, har jag också sökt artiklar med sökorden ”victim AND media”.

I Sverige finns det mindre forskning inom området media och socialt arbete, men enligt författarna till antologin *Sociala problem och socialpolitik i massmedier* (2004, s.15) finns det ett ökat intresse för mediernas behandling av socialt arbete och sociala problem bland socialvetare. Som en förklaring till detta ses den socialkonstruktivistiska forskningstraditionen som har fått starkt fäste i Norden.

Samhällsproblem ses i ett sådant perspektiv som socialt konstruerade genom att vissa grupper har makt att muta in sina problemdefinitioner i konkurrens med andra möjliga definitioner. Det är således bara vissa typer av problem som får uppmärksamhet i den offentliga diskussionen och de kommer att förklaras och förstås endast inom en begränsad samtalsordning (ibid.).

Det finns en omfattande internationell forskning om mediebevakning i samband med socialt arbete. Särskilt många studier kommer från England där socialarbetarna under årtionden har fått vänja sig vid närgången bevakning från massmedier. En intressant vinkel till de olikheter som finns mellan England och Sverige kommer från beskrivningen av skillnader på inställningen till välfärdsstaten hos socialarbetare. Svallfors (1995) förklarar skillnaden från svenskt perspektiv och menar att de flesta i Sverige på något sätt blir berörda av välfärdspolitiska åtgärder, och att socialpolitiken ses som en gemensam problemlösning istället för ett verktyg i hanteringen av ”de andra”, det vill säga de fattiga eller arbetslösa med flera (Svallfors, 1995, s. 65). Många av studierna tar sin utgångspunkt i ett individuellt fall som har blivit omdiskuterat i medierna, och inte sällan rör fallen barn som farit illa (Douglas, 2009; Warner, 2014; Mendes, 2000). Det finns skillnader mellan länderna, men från olika studier kan man lyfta ett gemensamt argument: medieskandaler tycks forma socialt

arbete med policyändringar som följd (Ayre, 2001; Gainsborough, 2009; Douglas, 2009).

Lundström (2004) har gjort en studie om pressens bevakning av socialt arbete med barn och unga i Sverige. Han konstaterar att det inte är tillräckligt att bara undersöka bevakningen av enskilda dramatiska fall, om man vill ge en heltäckande bild på hur bevakningen ser ut (ibid., s. 224). Lundström studerade 210 tidningsartiklar från en avgränsad tidsperiod för att se hur mediebevakningen av socialt arbete med barn och unga ser ut. Studien visade att en förvånansvärt liten andel av artiklarna var negativa (ibid., s.228). Det fanns dock en reservation gentemot empirin: det fanns inga uppmärksammade barnavårdsfall under tiden som granskades, vilket kan ha påverkat resultatet (ibid.).

I följande kapitel har jag lyft upp några teman ur tidigare forskning som jag finner intressanta och relevanta för min studie.

Förhållandet mellan medier och socialarbetarna

Sättet på vilket socialarbetare framställs i pressen har en stor betydelse för hur allmänheten uppfattar deras arbete, men det är inte bara allmänheten som påverkas, socialtjänsten själv påverkas också (Andersson, 2004, s. 29). Mycket av den tidigare forskningen som finns om media och socialt arbete riktar in sig på hur socialarbetare uppfattar mediernas behandling av dem, och vilken påverkan den har på professionen (Stanfield & Beddoe, 2006; Zugazaga et.al, 2006; Aldridge, 1990). Det finns indikationer på att en intensiv negativ mediebevakning underminerar förtroendet för socialarbetare och orsakar stress hos de professionella (2013, s.42). Ayre (2001) uppmärksammar detta också och beskriver hur mediebevakningen i vissa fall har lett till att lagstiftningen har ändrats och socialt arbete har blivit alltmer professionellt, samtidigt som en atmosfär av rädsla, misstro och skuld har skapats i efterdyningarna av medias uppmärksamhet.

För att minska den negativa påverkan som socialarbetare upplever i förhållande till journalister, har det föreslagits ett tätare samarbete mellan de två professionerna (Munro, 2011). Samarbetet föreslås kunna leda både till en mera konstruktiv journalistik, och till att socialarbetare kan lära sig hantera medias intresse på ett bättre

sätt. För att kunna påverka pressens bevakning av socialt arbete måste socialarbetarna förstå och möta de krav nyhetsproduktionen ställer (Aldridge, 1990, s. 618). Professor Eileen Munro från London School of Economics and Political Science blev i 2010 anställd av ”The Secretary of State for Education”, den brittiska motsvarigheten till skolministern, för att författa en oberoende bedömning om barnskyddsarbetet i Storbritannien (Munro, 2011). En del av hennes bedömning handlar om mediehanteringen, som enligt henne kan göras bättre. För att skapa en mera balanserad bild av socialt arbete föreslår hon att socialarbetarna aktivt ska arbeta för att allmänheten får reda på det positiva arbetet som sker på fältet. Detta görs bäst om socialarbetarna samarbetar med lokalpress och bjuder in medierna och publiken till en diskussion. (Munro, 2011, s. 121-127). Detta föreslår även Aldridge (1990), som presenterar intressanta förklaringar till varför just lokalpress är en bra samarbetspartner till socialarbetare. Först och främst är lokalpress just lokal. De har ett behov av material som har anknytning till det området publikationen kommer ut i. Lokalpress är också medveten om att deras läsare har alternativa källor till kunskap; personligt erfarenhet eller erfarenhet som kommer från någon i deras nära omgivning. Denna typ av information värderas högre än pressens. Detta i sin tur gör lokalpressen mera benägen att dela även goda nyheter, som i den riksomfattande pressen inte anses tillräckligt säljande (ibid., s. 621). När socialarbetare och chefer skapar strategier för att underlätta kommunikationen för att undvika missförstånd, minskar också stressen som kan kopplas till rädslan (ibid.).

Lag- och policyändringar efter mediauppmärksamhet

Mediernas intresse för socialt arbete väcker känslor, men utöver det kan den skapa verkliga förändringar i arbetet. Mediebevakning av socialt arbete har i många fall lett till lag- och policyändringar och direkt påverkat det praktiska arbetet inom socialtjänsten (Andersson, 2004, s. 29). En amerikansk studie försäkrar att det finns en direkt koppling mellan mediebevakning och ändringar i lagar som rör barnärenden: ju tätare bevakning, desto mer lagstiftning (Douglas, 2009, s. 226). De brittiska forskarna Ian Butler och Mark Drakeford (2005, s. 240) går fram lite försiktigare och menar att det är relativt ovanligt att lagändringar kommer till på grund av uppmärksammade skandaler. Att skandaler inom socialt arbete kan skynda policyändringar verkar stämma, men själva ändringarna eller förslagen till dem

existerar redan och en skandal kan inte ändra de riktningarna som finns.

Gainsborough (2009, s.329) vidareutvecklar tanken om de mediala skandalernas inverkan på lag- och policyändringar till att det kan finnas en indirekt påverkan genom de lagliga processer som följer ett skandalfall.

Hur man än ser på saken så finns det en delad uppfattning om att mediernas bevakning av socialt arbete direkt eller indirekt påverkar de policyramar som arbetet utförs i. Mediebevakning spelar roll även om den fungerar i samverkan med andra faktorer, och det kan vara svårt att skilja dessa från varandra. Det har blivit bevisat att de Amerikanska delstater där man i större omfattning rapporterade om missförhållanden i barnvården också lagstiftade mera inom området (Douglas, 2009, s. 3). Frågan är om lag- och policyändringarna är symboliska eller verkliga: om deras syfte är att förhindra liknande händelser i framtiden eller om det finns ett annat syfte som vi inte känner till (ibid.). Policy- och lagändringar kan ha båda positiva och negativa följder. Ayre (2001, s. 888) har tittat på en period av trettio år och studerat hur mediebevakningen av uppmärksammade fall har påverkat de som jobbar med barn- och ungdomsärenden. Enligt Ayre finns det en märkbart positiv effekt av lag- och policyändringarna som följer perioder av mediebevakning: Ayre hävdar att den ökar professionaliteten inom socialt arbete.

En spännande aspekt av diskussionen kommer från Warner (2014) som har intresserat sig för moralpaniken och det enorma mediala intresset som uppstod år 2008 vid ett fall av barnmisshandel: fallet med Baby P. Fallet Baby P. syftar till ett uppmärksammat fall i England där Peter Connelly blev år 2007 misshandlat till döds av sina vårdnadshavare (ibid., s. 1638). Warner har studerat tidningsartiklar som kom ut efter att barnets mördare blivit dömda, och hon fokuserar på politikernas reaktioner på händelserna. Hennes studie kommer fram till att politikerna i samarbete med journalisterna mobiliserade allmänhetens ilska mot socialarbetare i samband med fallet med Baby P., och vidare att vissa politiker och press generellt har ett gemensamt intresse av att skapa dåliga nyheter om socialarbetarna (ibid., s.1651). De politiska intrigerna spelar roll också enligt Butler och Drakeford (2005, s. 228) som kopplar mediernas fascination med sociala arbetets misslyckanden med särskilt högerpolitiska elementen i Brittiska median.

Offrets betydelse i berättelsen om socialt arbete

De flesta människor har ingen direktkontakt med socialtjänstens arbete. I medierna är ”human interest” ett viktigt attraktionsområde. En viktig del av att få berättelserna att väcka intresse är identifikation. Här kan socialt arbete hamna i svårigheter:

identifikationen med brukarna kan bli svårt, inte minst på grund av stigman som brukarna bär (Aldridge, 1990, s. 616). Det är lättare för allmänheten att identifiera sig med ”patienten” eller ”ett brottsoffer” än en ”klient”. Identifikationen reserveras för de oskyldiga, till barnen i beskrivningar om barnmisshandel, och socialarbetare associeras med de skyldiga (ibid.).

Beskrivningar av det sociala arbetets misslyckanden dominerar således nyheterna, och i varje individuellt fall som beskrivs finns det en stark antydning om offerskap. En fungerande nyhet skapas genom en personlig berättelse, som förenklar och dramatiserar ämnet och gör det lättare för läsaren att identifiera sig med offret (Aldridge, 1990, s. 617). Offer och offerskap är ett perspektiv som jag har intresserat mig i min studie. Det finns en rad av intressanta perspektiv på de sociala processer genom vilka personer blir offer inom disciplinen viktimologi, som är det vetenskapliga studiet av offer (Holstein & Miller, 2013, s. 159). Det finns fortfarande en tradition av att stämpla vissa personer eller grupper som offer istället för att utveckla och tolka de processer som ligger bakom viktimiseringen, säger författarna, som istället vill styra viktimologin mot en mera interaktionell riktning där man sätter retoriken i fokus (ibid., s.160).

Viktimologin sammankopplas närmast med brottsofferforskning, och Andersson och Lundström (2007) har studerat hur ungdomar presenteras som offer i medierna. Förutom olika brott fann de i sin studie beskrivningar av ungdomar som har blivit offer för ”systemet”. Offret framträder ofta med bild och namn, och mediekällan som presenterar storyn allierar sig med offret (s.184). Polisen eller socialtjänsten blir snabbt förvandlade till förövare i sammanhanget. Denna aspekt av viktimisering och skapandet av förövare är speciellt intressant till min studie.

3. Metod

Jag har valt att studera empirin med hjälp av kvalitativ tematisk innehållsanalys. Det har inneburit att jag har identifierat repeterade teman i materialet, och analyserat dem med hjälp av de valda teoretiska begreppen. Materialet har gett mig ledtrådar som har resulterat i analysen, men det är inte enbart materialet som har styrt mig under arbetets gång. Sättet på hur man letar och bestämmer teman är kopplad till materialet, men också till förståelsen, frågeställningarna och vetenskapsteoretiska ställningstaganden (Lundström, 2004, s. 230). En person med andra intressen i en annan tid hade kunnat göra en helt annorlunda analys från samma material som jag har använt. Med ett ändrat teoretiskt perspektiv hade andra teman lyfts fram ur empirin, och en forskare med en annan typ av förståelse hade tittat på ämnet från en annan vinkel. Därför är det viktigt att minnas att jag inte har kunnat redogöra för allt som finns i materialet i min analys. Jag har med hjälp av de frågeställningarna som jag har presenterat i inledningen tagit mig an materialet och med hjälp av de teoretiska perspektiven som beskrivs senare, arbetat mig fram till ett forskningsresultat. För att göra det möjligt att bedöma resultatets trovärdighet har jag strävat efter att tydliggöra förutsättningarna i studiens alla delar. En kritisk diskussion av hur kunskapen har kommit till är enligt Jacobsson (2008, s. 169) en av de viktigaste vetenskapliga principerna i forskningsprocessen.

Insamling av empiri: urval och avgränsningar

Mina frågeställningar handlar om mediernas bild av socialtjänsten och det har gjort begränsningen av empirin enkel: dokumenten som jag behövde använda skulle vara medietexter. Intervjuer, enkäter, lagar och politiska program anses representera traditionellt material inom samhällsforskning, men olika mediekällor har under senare år tagit plats bland de ovan nämnda (Börjesson & Palmblad, 2007, s. 16). En viktig ingång i en analys av den här typen av material kommer från förståelsen om hur dokumenten är skapade (Silverman, 2014, s. 312).

Denna studie bygger på ett empiriskt material som består av tidningsartiklar och en transkription av ett radioprogram i tre delar. Sveriges Radio sände i november 2014 i

programmet Kaliber en granskning av socialtjänsten. Programmet blev en konkret och personlig start till mitt intresse för ämnet.

Radioprogrammets alla tre delar blev stommen av mitt material. För att få mer omfattande material valde jag att inkludera även tidningsartiklar. Radioprogrammets tre delar sändes mellan den 23 november och den 8 december 2014 och jag valde att begränsa artikelsökningen till de sista tre månaderna av 2014 så att den skulle omfatta nästan två månader innan radioprogrammet och några veckor efter dess sista del sändes. Artiklarna är hämtade från mediearkivet via Lunds Universitets bibliotek. Vidare begränsade jag artikelsökningen till att gälla endast storstadspress och det som på Mediearkivet kallas prioriterad landsortspress, för att ytterligare avgränsa materialet från att bli ohanterlig i förhållande till studiens omfattning. Jag använde sökorden ”socialtjänst* AND socialsekreterare” och det gav mig 169 artiklar ur Mediearkivet. Angående olika typer av presskällor – lokal- eller storstads – är det bra att vara medveten om en tendens som Lundström (2004, s. 229) nämner: han påpekar att ”lokaltidningarna skriver betydligt mer positivt om socialtjänsten än de rikstäckande tidningarna”.

Mediekällor tillhör det som kallas för naturligt förekommande material (Phillips & Jørgensen, 2007, s. 117), det vill säga material som finns utan att forskaren har producerat det. Fördelen med denna typ av empiri anses vara att forskaren inte påverkar materialet, att den därför ger en sannare bild av samhällslivet (ibid.). Det finns alltid för- och nackdelar med olika materialtyper, och det har antytts att man med systematiska datainsamlingar kan göra säkrare och bättre analyser, och att de forskare som använder sig av naturligt förekommande material helt enkelt får nöja sig med det som råkar finnas (ibid.). För att besvara mina frågeställningar var naturligt förekommande material det mest självklara att arbeta med.

Tillvägagångssätt

Identifieringen av teman har gjorts via upprepade läsningar av materialet, där jag har identifierat repetitioner och gemensamma formuleringar bland artiklarna och transkriptionen av radioprogrammen. Jag började med att läsa genom allt material, sedan gjorde jag ytterligare en läsning där jag identifierade teman och antecknade dem i marginalen av materialet. Efter ett tag blev det tydligt vilka ämnen som

upprepades i artiklarna och i radioprogrammet, men jag försökte hålla huvudet kallt för att inte förhastat mig till alltför snabba slutsatser. Phillips och Jørgensen (2007, s. 122) uppmanar forskaren att under analysfasen ha ett öppet sinne för nya teman som man kan stöta på, det kan hända att man under processen förkastar ett tema eller två och formulerar nya. Min upplevelse av processen ger stöd till författarnas uppfattning om hur analysen kan gå till: några av de teman som jag identifierade under första läsningen behöll jag, men en del förkastades och ersattes av andra. En central upptäckt som kom fram snabbt och tydligt var att de flesta artiklarna handlar om socialtjänstens arbete med barn.

Även om metoden huvudsakligen har gått ut på att undersöka kategorier via en tematisk innehållsanalys har jag också använt kvantitativa metoder i kategoriseringen. Jag har i vissa fall räknat ut förekomsten av särskilda ord och begrepp i empiri med hjälp av sökfunktionen på texthanteringsprogrammet. Detta har jag gjort för att förstärka mitt antagande om att vissa teman är dominerande. Metoden har hjälpt mig att själva få bekräftelse på att mitt intryck stämde. Enligt Silverman (2014, s. 301) ger redogörelsen av räknetekniker en möjlighet till ökad trovärdighet även i kvalitativ forskning. Läsaren får en känsla för hela det studerade materialet och behöver inte nöja sig med det begränsade urvalet ur empirin som annars presenteras (ibid.). Jag finner det svårt att redovisa i detalj hur analysen har gått till, mycket på grund av att associationer är svåra att redovisa. Att en kvalitativ innehållsanalys är svår att beskriva är inget nytt i sig. Det är närmast omöjligt att redovisa analysprocessen på det viset att alla steg blir synliga (Bryman, 2011, s. 370). Resultatet representerar delar av de tankar och tolkningar som har uppstått under arbetet. Ett viktigt problem som jag vill lyfta upp gällande kodningsprocesser som beskrivs av Bryman (2011, s. 526) är att när man ”plockar ur delar av texten från sitt sammanhang finns det alltid en risk att kontexten går förlorad och man kan tappa bort den sociala situationen”. Jag har därför valt att i analysen redovisa längre stycken ur materialet för att inte utnyttja eller misstolka förlorad kontext.

Det som kännetecknar kvalitativ forskning är tolkning och reflektion; alla referenser till empirin är tolkningsresultat (Alvesson & Skoldberg, 2008, s. 20). För mig har det varit metodens främsta förtjänst och en av anledningarna till att välja ämnet i första hand, jag fascinerar mig av tolkandets möjligheter. Samtidigt har det också varit den största svårigheten i arbetet. Med friheten att tolka följer ansvaret: jag har fått kämpa

med att begränsa det som ska tolkas, och har under analysens gång upprepade gånger fått påminna mig själv om de teoretiska tolkningsramarna som jag har valt. När man gör tolkningar måste man vara medveten om språkets och förförståelses betydelse, det krävs systematisk reflektion på flera nivåer för att ge tolkningen en kvalitet (ibid., s. 20). Att dra kvalitativa slutsatser innebär att man selektivt lyfter fram vissa bud på hur till exempel situationer kan förstås och samtidigt, eller just därför, negligeras alternativa tolkningar (ibid., s. 21). Genom analytisk stringens och transparens i tillvägagångsätt har jag försökt sträva efter god kvalitet.

Etiska överväganden

Studien baseras på massmediala texter som är allmänt tillgängliga. Detta innebär att etiska principer som har formats för forskning är lättare att hantera än i många andra typ av studier. Personer som har intervjuats i radioprogrammet, samt de som har skrivit tidningsartiklarna har medverkat frivilligt i dessa sammanhang. Efter publiceringen har deras ord blivit information som alla har tillgång till. Därför har jag inte behövt tänka på till exempel informationskydd, alltså hanteringen och lagringen av information (Bryman, 2011, s. 133). Informationen som jag har använt finns det fri tillgång till via internet.

Etik i forskning rör vid frågor som att inga deltagare ska komma till skada, det ska finnas samtycke mellan forskarna och de som medverkar och information som förmedlas ska hanteras med förtroende (Bryman, 2011, s. 137). Men etik är mycket mera än det. Brittiska *Economic and Social Research Council* (ESRC) har utformad sina riktlinjer så att de innehåller ett kvalitetskrav. Forskning ska uppvisa hög kvalitet, och om det bedöms att den inte gör det, ska det anses som oetiskt (Bryman, 2011, s. 139). Det är inte bara de som deltar i en studie, eller de som direkt påverkas av den som förtjänar ett etiskt förhållningssätt, samhället förtjänar det också. ”Etik i forskning står för en medveten reflektion över vad forskningen i sig kan innebära för de inblandade[---], liksom för samhället i stort” (Kalman & Lövgren, 2012, s. 9). Andra som läser min studie, och kanske bygger vidare på den, ska kunna lita på att jag har beskrivit mina fynd med ärlighet. En viktig regel är att noggrant redovisa resultat och insikter som härrör från andra forskarens arbete och inte presentera de som ens egna (ibid).

4. Teoretiska begrepp

I detta avsnitt förklarar jag de teoretiska perspektiv och begrepp som jag har valt att använda i min studie. Dagordningsteorin har hjälpt mig att förklara hur mediernas och allmänhetens samspel kan tolkas. Begreppen ”det idealiska offret”, samt teorin om viktigmisering har i sin tur belyst de fenomen som jag har ansett viktiga i studien.

Dagordningsteorin

Walter Lippmann nämns som urfadern till det som senare har blivit känt som dagordningsteori (McCombs, 2006, s. 23). Redan så tidigt som på 20-talet formulerade han en tes om hur nyhetsmedierna kan ses som ett ”fönster mot den stora värld som är utom räckhåll för den direkta erfarenheten” och att de ”bestämmer våra kognitiva kartor över denna värld” (McCombs, 2006, s. 25). Maxwell McCombs myntade senare på 60-talet själva uttrycket ”dagordningsmakt” när han med en kollega gjorde undersökningar som bevisade att allmänhetens dagordning följde den av medierna satta dagordningen (ibid., s.27). I sin korthet innebär detta att de frågor som media lyfter fram som viktiga kommer få en plats i människors liv där frågorna kommer att diskuteras. Dagordningsteorin bygger på tanken om att det finns en dagordning hos allmänheten och en dagordning hos medierna, och att de frågor som framställs som viktiga av medierna kommer med tiden betraktas som viktiga också i allmänhetens dagordning (ibid.). Anledningen till att medier får en maktposition hos allmänheten förklaras enligt McCombs (2006, s. 80) av människornas orienteringsbehov. Vi känner obehag inför situationer och fenomen som vi inte har kontroll över och behöver orientera oss i det nya för att återskapa känslan av kontroll. Media är till stor hjälp i de situationer där vi kan inte skaffa personligt erfarenhet av det som vi behöver orientera oss i (ibid.)

Detta innebär dock inte att allmänheten är som robotar som programmeras av nyheterna, men dagordningsteorin fastställer att medierna har makten att föra upp frågor på allmänhetens dagordning och påverka den bilden vi skapar oss av verkligheten (McCombs, 2006, s. 29). Detta är ingenting som medierna medvetet har tagit fram som en konspiration mot människor, utan mediernas inflytande över dagordningen kan ses som ett sidoresultat av kravet på att fokusera på ett fåtal ämnen

varje dag, detta på grund av sändningstider och antal spaltmeter som finns att använda dagligen (ibid., s. 44). Precis som det finns gränser på medieutrymmet, så finns det också gränser på det utrymmet allmänheten har i sin dagordning: människor har begränsade resurser ”båda i fråga om tid och i fråga om psykologisk kapacitet” (ibid., s.63). Detta i sin tur gör att det finns en hård konkurrens om mediernas och allmänhetens uppmärksamhet mellan olika frågor, och studier har bevisat att det bara finns ett fåtal frågor som klarar sig i konkurrensen och som kommer upp om och om igen. En amerikansk studie har till exempel visat att utrikesfrågor och ekonomifrågor nästan alltid ligger högst i allmänhetens dagordning när det gäller samhällsfrågor (ibid., s.64).

Kritik mot dagordningsteorin hävdar att mediernas och publikens intresse bara speglar händelserna i den verkliga världen (McCombs, 2006, s. 47).

Kritiken får dock inte mycket stöd av forskningen, som visar att medierna är mycket mera än bara ”en kanal för viktiga aktuella händelser” (ibid.). Walter Lippman, urfadern till dagordningsteorin, använde ordet pseudo-omgivning för att beskriva den bild av världen som finns i vårt medvetande, en ”bild som alltid är ofullständig i förhållande till verkligheten och ofta felaktig” (McCombs, 2006, s. 45). Denna pseudo-omgivningen konstrueras och presenteras till allmänheten av medierna, och Lippman såg nyhetsmedierna som en brygga mellan verkligheten och den bilden som finns i våra huvud (ibid., s. 45-47).

Eftersom det med stöd av omfattande forskning har fastställts att medierna har en makt över dagordningen, har jag valt att använda denna teori i min studie. Den ger en grund till varför det är viktigt att studera mediekonstruktioner. Tidningar, radio, tv och sociala medier genom att skriva eller berätta om socialtjänsten sätter upp den på dagordningen. Därifrån får allmänheten en uppfattning om socialtjänsten, oavsett om de själva har någon personlig kontakt med den eller inte. Hur socialtjänsten beskrivs påverkar uppfattningen hos allmänheten, och detta i sin tur påverkar socialt arbete.

Viktimisering och ”det idealiska offret”

Socialtjänsten och socialsekreterare arbetar ofta med utsatta människor. Olika sociala problem drabbar människors liv och de blir offer för omständigheterna. Forskning om

medias bevakning av socialt arbete har ofta utgått från bevakning av enskilda, ofta dramatiska fall (Ayre, 2001; Warner, 2014; Lundström, 2004). Huruvida mediabevakningen ger en rättvis bild av socialt arbete är diskutabelt, men det verkar vara rådande praxis att bevakningen fokuserar på berättelser om individuella tragedier (Lundström, 2004, s. 224).

Kriminologen Nils Christie (1986) har utvecklad en definition av det idealiska offret. Offret har en rad egenskaper som inbjuder till sympati och kan associeras till utsatthet och svaghet (Jönson & Åkerström, 2004, s. 93). Det centrala i att få status som ett idealiskt offer är att man är svagare jämfört med förövaren. Christie ger ett exempel på det idealiska offret: den gamla lilla damen som är på väg hem mitt på dagen efter att ha hjälpt sin sjuka syster. Hon blir slagen i huvudet av en stor man som stjälar hennes väska och köper droger och sprit med de stulna pengarna (Christie, 1986, s. 18). Christie listar fem egenskaper som ska finnas hos offret, för att hen ska kvalas in som det idealiska offret (Christie, 1986, s. 19). För det första (i) ska offret vara svag, sjuk eller mycket ung. Andra (ii) offret ska vara sysselsatt med ett respektabelt projekt, (iii) kan inte bli skyldig av att hen fanns på platsen. Förövaren (iv) är stor och ond, och (v) förövaren är okänd och har ingen personlig relation till offret (Christie, 1986). Det är på sin plats att påpeka att Christie gör en skillnad mellan det verkliga offret och det idealiska offret (Christie, 1986, s. 19). Enligt honom blir man inte offer i verkligheten bara via uppfyllande av de kriterier som jag presenterat ovan. I verkligheten blir till exempel mannen som hänger i en bar mycket sannolikare ett offer än den gamla damen. De idealiska offren är ofta mycket rädda för att bli offer, de verkliga offren är däremot sällan rädda (ibid.). Anledningen till att det verkliga offret är mindre rädd kan vara att hen har mera korrekt information gällande de verkliga riskerna (Christie, 1986, s. 27).

För att förstå hur rädslan fungerar i förhållande till offerskap kan man tänka sig en stadsdel med ett dåligt rykte. Det verkliga offret kanske kan röra sig i den stadsdelen, och få förstahandsinformation om hur situationen ser ut. Dåliga rykten blir mindre viktiga i definiering av området när man har ett personligt förhållande till stadsdelen. Men den gamla damen, det idealiska offret, hon kan inte kontrollera sin information som kommer från massmedia (Christie, 1986, s. 27). Hon får lita på den informationen hon samlar från medierna. Här kan man se hur media via dess bevakning av till exempel brottsmål påverkar uppfattningen om vilka är och blir offer.

Även om Christies offerbegrepp kommer från kriminologi, fungerar det väl även i andra sammanhang. Inom brottsforskning menar Christie att samhällelig uppmärksamhet inte avspeglar brottets statistiska förekomst eller offrets lidande, men att begreppet om idealiska offret kan ge oss indikationer om samhällsmoralen och föreställningar om olika kategorier (Jönson & Åkerström, 2004, s. 94). Enligt Christie (1986, s. 27) behövs begreppet ”det ideala offret” när och om dess användning kan leda till förbättringar till de som offret representerar.

Christie talar om det idealiska offret, som skapas av omständigheterna. James A. Holstein och Gale Miller (1990, s. 161) har riktat blicken på det sättet hur offerskapet produceras med ord. Att beskriva någon som offer är inte en beskrivning om realitet, utan snarare en handling via vilken världen konstrueras. De försöker inte undergräva de traditionella tillskrivningar av offerstatus, men vill hellre utvidga synen på de strukturer som råder omkring offerretoriken. Människor har en uppfattning om vad ”att bli ett offer” innebär, och vi kopplar tanken till en person som har blivit skadad eller orättvist behandlad. Om vi beskriver någon med ord är det en konstruktiv handling. Kanske ska vi se ”offer” som ”en tolkningsram som erbjuder en samling instruktioner för förståelsen av sociala relationer” (ibid., s.162). Att pröva bilden av socialtjänsten mot offeretiketten och dess konstruktion, ger ett intressant perspektiv på frågan om offer och förövare, och kan förklara några tendenser som jag upptäckte under studien.

5. Analys

I följande kapitel har jag analyserat teman som har fått en framträdande plats i materialet. Till dessa hör barn i förhållande till socialtjänsten och barn som offer i samhället. Offerskapet diskuteras från en annan syn också men först försöker jag reda ut hur det fungerar när man sätter socialtjänsten på agendan.

Hur skapas mediebilderna om socialtjänsten?

Enligt dagordningsteorin påverkar medierna allmänhetens dagordning. Det finns också dagordning emellan medierna, som kallas intermedial dagordningsmakt (McCombs, 2006, s. 148). Vissa ämnen kan rapporteras om i lokala medier men inte förrän ämnen blir rapporterade i större eller mera respekterade elitmedier blir de riksnyheter (ibid.). De ämnen som elitmedierna sätter på sin första sida kommer att diskuteras i andra medier också (ibid., s.151). Läsarnas tillit till det som publiceras varierar beroende på källa. Det kan vara relevant att känna till vilka källor som anses vara mera eller mindre trovärdiga i Sverige. Medieakademin gör årligen en Sifo-undersökning, en Förtroendebarmeter som mäter svenskarnas förtroende på medier och företag. Senaste mätningen genomfördes med drygt 1200 webb-intervjuer med personer över 15 år. (Medieakademin, Förtroendebarmeter, 2015). Barometern visar att kvällstidningarna Aftonbladet och Expressen hamnar i botten och att Sveriges Radio (SR) är den mediekälla som erhåller störst förtroende hos svenskarna (ibid.).

Sveriges Radios program Kaliber beskriver programmets ambitioner på sin hemsida: ”[ambitionen är] att granska effekterna av trender och företeelser i vår vardag. Vi vill ge dig som lyssnare något annat än de enkla förklaringarna och visa att fler än en kan vara ansvariga” (Sveriges Radio, 2010). Vid Stora Radiogalan, som ordnas årligen av Radioakademin, blev Kalibers granskning av socialtjänsten prisad som ”Årets Folkbildare 2015”. Motiveringen till priset var att programmet gör ”en angelägen granskning av socialtjänsten, som blottar allvarliga brister i skyddsnetet runt samhällets mest utsatta. [...] Kaliber i P1 skildrar på ett mycket levande och skickligt sätt ett viktigt samhällsproblem.” (Radioakademin, 2015). Detta säger mycket om vilken position SR har bland Sveriges nyhetsmedier. Efter SR:s granskning ökade dess innehåll i andra medier med direkta hänvisningar till Kalibers granskning.

När en handläggare på socialkontoret i Malmö blev långtidssjukskriven gick ingen in och läste hennes mejl på flera månader. När den till slut öppnades hittades fem orosanmälningar om ett och samma barn. Anmälningarna handlade om att barnet misstänks ha misshandlats av vårdnadshavaren. Flera socialkontor slarvar med anmälningar om barn som far illa, visar radioprogrammet Kalibers granskning. Facket kräver en kriskommission för att komma tillrätta med problemen inom socialtjänsten. (Skånska Dagbladet. 2014-11-24. Sida: 7)

Mitt tillvägagångsätt har varit tematisk analys men som jag nämner i metodavsnittet har jag även använt enkla kvantitativa metoder i analysen. Jag har i vissa fall räknat uppkomsten av särskilda ord och begrepp i empiri med hjälp av sökfunktionen på texthanteringsprogrammet. Detta har jag gjort för att förstärka mitt antagande om att vissa teman är dominerande. Som Silverman (2014, s. 301) säger ger redogörelsen av räknetekniker en möjlighet till ökad trovärdighet även i kvalitativ forskning. Rent kvantitativt handlar 118 av artiklar i min empiri av 169 på ett eller annat sätt om socialtjänstens arbete med barn och ungdomar. I hela materialet används ordet barn 1126 gånger. Jag återkommer till detta i nästa kapitel där jag analyserar det som framträder starkast i medierna.

Kalibers granskning nämns i 27 av artiklarna och många upprepar nästa ordagrant vad som har framkommit i radioprogrammet. Detta resulterar i överlappande nyhetsdagordning (McCombs, 2006, s. 151). Förutom den intermediala dagordningen påverkar andra aktörer det som rapporteras i medierna. Nationella ledare, presstalesmän och PR-ansvariga samt viktiga bidragsgivare kan vara makter som sätter mediernas dagordning (ibid. s.152). När SR sände sin granskning skickade fackföreningen Vision en debattartikel till flera tidningar samtidigt. Dessa artiklar undertecknades med de lokala Visionledarnas namn för att skapa lokalanknytning. Nio av artiklarna i empirin är nästan identiska och fem av dem publicerades även under samma rubrik i olika tidningar.

Under samma tidsperiod som artiklarna i min studie har publicerats offentliggjordes Humanas barnbarometer. Till grund för Humanas Barnbarometer ligger en enkät som skickats till landets 290 kommuner varav 139 kommuner valde att delta i undersökningen (Humana, 2014). Frågorna i enkäten har utformats av experter från Humana Individ- och familj och organisationen Maskrosbarn. Humana argumenterar att ”då ett stort antal kommuner ingår i studien och då respondenterna svarat på frågor

utifrån faktiska omständigheter och inte åsikter, så bör resultaten trots studiens avgränsning utgöra ett bra underlag för diskussion om kommunernas arbete med barn i utsatta situationer”(ibid.). Här är ett utdrag av en debattartikel som har skrivits av chefspsykologen till Humana, ordförande för Rädda Barnens Ungdomsförbund, samt projektledaren för barnrättsfrågor i Maskrosbarn. Artikeln publicerades med små ändringar i flera tidningar och den utmanar lokalpolitiker att ta beslut och utveckla socialt arbete till önskat håll.

Barn och unga i utsatta situationer riskerar att inte få bästa tänkbara stöd hos socialtjänsterna i Blekinge läns kommuner. Det visar Barnbarometern som pekar på att många socialtjänster misslyckas med att slutföra barnutredningar i tid. Vi vill uppmana kommunpolitikerna att använda mandatperioden till att utveckla det sociala arbetet, med barnens rättigheter i centrum. (Sydöstran. 2014-11-19. Sida: 22)

En intresseorganisation för barn som har missbrukande föräldrar eller föräldrar som lider av psykisk ohälsa, Maskrosbarn, är delaktiga båda i skapandet av barnbarometern och i att sätta barometern i agendan. I debattinläggen som publiceras i flera tidningar används barnbarometern för att utmana lokalpolitiker att ta beslut och utveckla socialt arbete till önskat håll. Agendasättning kan ses som ett spel där många aktörer tävlar om uppmärksamhet. Organisationer med vissa intressen kan använda dagordningen för att förstärka sitt budskap och lokaltidningar följer efter elitmedier i sin nyhetsrapportering.

Vad är det som framträder starkast i massmedierna

Av alla de områden som socialtjänsten arbetar i, är det arbetet med barn och ungdom som får mest uppmärksamhet i massmedierna. I min empiri handlar som tidigare nämns 118 av artiklar av 169 på ett eller annat sätt om socialtjänstens arbete med barn och ungdomar. Ordet barn används i det empiriska materialet 1126 gånger.

Dominansen är så tydlig att man nästan glömmer att det finns andra områden, menar Lundström (2004) som har genomfört en studie om hur socialarbetare framställs i svensk press. Han påpekar dock att uppmärksammade barnavårdsfall under tiden för studien skulle kunna ha påverkat resultatet (Lundström, 2004, s. 228). Under året 2014 fanns det ett fall som fick mycket uppmärksamhet, fallet Yara. Anledningen till varför barn och ungdomsarbetet blir den mest framträdande i mitt material kan få sin

förklaring i just detta; ett fall som handlade om den åttaåriga flickan i Karlskrona som misshandlats till döds. Fallet fick stor uppmärksamhet i medierna och under de sista månaderna av året pågick rättsprocessen fortfarande och skapade rubriker.

Socialtjänstens arbete med barn tycks även utan dramatiska skandaler överskugga andra områden, och när man pratar om arbetet är det ofta genom misslyckanden och genom olika beskrivningar av försvårande arbetsförhållanden inom socialtjänsten. Här är ett typiskt exempel av hur målande beskrivningar om misär ställs mot socialtjänstens arbete, eller snarare mot situationen där socialtjänsten inte gör sitt arbete:

Bland smutsvätt blöt av urin, intorkad avföring och glassplitter bodde två barn med sin pappa, enligt en lex Sarahanmälan. "Vi bedömer att lägenheten är totalt obeboelig", skriver boendestödjarna som upptäckte förhållandena. De frågar sig varför socialtjänsten inte reagerat på situationen. [---] Boendestödjarna, som under besöket slängde allt som låg på golvet innan de avbröt insatsen, har gjort en lex Sarahanmälan. Före insatsen ska boendestödjarna, enligt anmälan, ha fått information om att handläggare tidigare gjort hembesök i lägenheten och att socialtjänsten haft kontakt med familjen under flera år. Boendestödjarna frågar sig i anmälan varför ingen tidigare har reagerat på de förhållanden som barnen tvingats leva under: Det är avdelningen barn och unga inom Haninge kommuns socialförvaltning som haft ärendet med familjen. Avdelningschef Maria Timonen Porshage vill, med hänvisning till sekretess, inte gå in på hur länge man haft kontakt med familjen eller vilka insatser som eventuellt gjorts. (Svenska Dagbladet. 2014-11-06. Sida: 11)

Jag har valt att kategorisera det som rör sig om personalsituationen, hårda arbetsbelastningen, regler som följs och inte följs osv. under ett och samma paraply för att kunna få en helhetsbild av det som sägs. Jag är fullt medveten om att det finns många flera intressanta vinklar och teman inom min empiri än de som jag har valt att fokusera på. För mig har det ändå varit lätt att se kopplingen mellan barn och ungdomsarbetets framstående roll i mediebevakningen och de svåra arbetsförhållanden inom socialtjänsten som beskrivs i majoriteten av de artiklarna. I följande kapitel kommer jag analysera det jag ser som den dominerande mediebild kring socialtjänstens arbete.

Som jag har konstaterat ovan arbetar socialtjänsten med många olika områden – missbruk, ekonomiskt bistånd med mera – men det som genomsyrar mediebevakning

är utan tvekan verksamheten kring barn och ungdomar. Rent kvantitativt handlar 118 av artiklar i min empiri av 169 på ett eller annat sätt om socialtjänstens arbete med barn och ungdomar. Kalibers granskning av socialtjänsten fokuserar också den helt på barn och ungdomsenheter i landets kommuner, även om namnet på granskningen är ”Socialtjänsten i kris”.

Den relativt ensidiga bilden gör socialtjänsten till en barnvårdsenhet. Att det ens skrivs om socialtjänstens arbete är ju i sig inte givet. Lundströms (2004) studie om vardagsrapporteringen av socialt arbete med barn och unga kommer fram till lite olika slutsatser än vad jag kommer fram till i min studie. I Lundströms studie konstateras att det var ganska ovanligt att tidningarna skrev om socialtjänsten. ”Huvudintrycket är att det som helhet inte är särskilt vanligt att man i texter om utsatta barn återfinner omnämmanden av socialtjänsten. Faktum är att man kan tänka sig att socialarbetare på olika sätt är inblandade i betydligt fler av fallen än där de omnämns” (Lundström, 2004, s. 227). I mitt material nämns socialtjänsten väldigt ofta i samband med utsatta barn. En anledning till detta är förstås begränsningen av empirin: i min sökning på mediearkivet var ett av mina sökord ”socialtjänst*”. Socialtjänsten finns således omnämnt i alla artiklarna, de utan ”socialtjänsten” har inte kommit med i empirin vilket gör att min studie inte är direkt jämförbar med Lundströms i detta avseende.

När arbetet fungerar och inte fungerar

Socialt arbete som inte fungerar blir ofta stoff till nyheterna. De flesta artiklarna beskriver misslyckanden inom socialtjänsten, men inte alla. I den positiva kategorin tillhör lyckade projekt som har genomförts och visat sig fungera. Lundström (2004, s.229) påpekar att ”lokaltidningarna skriver betydligt mer positivt om socialtjänsten än de rikstäckande tidningarna” och jag hittar stöd för det även i min studie. Bland de positiva nyheterna finns rubriker som ”Villa för hemlösa Malmöfamiljer invigd” från Sydsvenskan (2014-11-26, s. 8-9) och ”Projekt lyckades minska bidragen” från Katrineholms-Kuriren (2014-10-25, s.10). Även riksomfattande goda nyheter rapporteras, dock bara som ett sidospår i annan rapportering. En sådan är beslutet om att barnkonventionen ska förstärkas och bli lag i Sverige.

Den nya rödgröna regeringen har högt ställda ambitioner. I samband med att fn:s (sic) barnkonvention för ett par veckor sedan firade 25 år gick regeringen ut och upprepade sitt löfte att göra konventionen till svensk lag. "Jag är övertygad om att

inkorporeringen av barnkonventionen i svensk lag blir en milstolpe i svensk historia för att uppfylla de mänskliga rättigheterna", sa barnministern Åsa Regnér på regeringens hemsida. (Kristianstadsbladet. 2014-12-01. Sida: 2)

Men även om barnkonventionen ska bli svensk lag, vilket kan räknas som goda nyheter, finns det något alarmerande i utvecklingen. Bristen på resurser anses förhindra den positiva utvecklingen. Tidningen Ångermanland skriver under tre månaders tid sex artiklar om socialtjänstens arbete, i denna ledare noteras lagändringen i förhållande till de brister som Kalibers granskning har berättat om.

I regeringsförklaringen slog Stefan Löfven fast att FN:s barnkonvention ska bli svensk lag. Det är också positivt, men glöm för all del inte bort att se till att barnperspektivet redan nu ska genomsyra allt socialt arbete. För det krävs omgående mer resurser och stöd till socialarbetarna. (Tidningen Ångermanland. 2014-11-25. Sida: 3)

Barnperspektivet, och att barnens röst blir hörd, förstärks med barnkonventionen, men barnens självbestämmande finns redan som ett inslag i socialtjänstens rutiner. Det uppmärksammas i flera artiklar, här i en debattartikel i Sundsvalls tidning:

Nästan samtliga kommuner är noga med att alltid genomföra en utredning eller förhandsbedömning när det förekommer våld i nära relationer där barn är involverade. Och en majoritet av de granskade kommunerna uppger att de alltid, eller i de flesta fall, dokumenterar barnens åsikter när insatser utvärderas. Med andra ord finns positiva exempel att inspireras av, och när nu den nya regeringen annonserat att barnkonventionen ska bli svensk lag läggs en bra grund för att ytterligare stärka barn och ungas rättigheter. (Sundsvalls Tidning. 2014-11-21. Sida: 5)

Vårt behov att förstå den omgivande miljön gör att vi intresserar oss för saker som vi inte själva är delaktiga i (McCombs, 2006, s. 80). Medierna hjälper oss att orientera oss i samhället och ger oss information om fenomen som vi inte har erfarenhet av (ibid.). Vissa artiklar har till syfte att beskriva socialsekreterarnas arbete för den som inte vet hur till exempel en barnutredning genomförs. Utdraget är från en debattartikel skriven av en socialsekreterare i en diskussion om socialsekreterarnas svåra arbetsförhållanden i regionen:

För er som inte är insatta i vad vi egentligen gör som socialsekreterare, så kan vi presentera ett exempel. När någon är orolig för ett barn eller en ungdom, så kontaktar

de socialtjänsten. Man kan även själv ta kontakt och ansöka om stöd. Först ska det upprättas ett dokument som heter aktualisering. Då ska det göras en akut skyddsbedömning. Därefter ska det göras en bedömning om man ska inleda en utredning eller inte. Allt detta ska utförligt dokumenteras. (Tidningen Ångermanland. 2014-10-28. Sida: 14)

De positiva inslagen gällande socialtjänsten är ändå inte många utan flöden domineras av de kritiska rösterna. Helheten ger en negativ bild av det som händer på Svenska socialtjänstkontor. Utredningar blir försenade och felaktiga, socialsekreterarna bryter mot lagen, orosanmälningar försvinner eller följs inte upp; och resultatet är att barn far illa. Ibland rapporteras rutiner på ett nästan löjeväckande sätt:

Reporter: Och vi läser om ett barn som misstänks var utsatt i sexuella övergrepp hemma. När anmälan kommer in ringer socialtjänsten till den misstänkta förövaren och frågar om det är sant. När den misstänkta nekar och säger att familjen inte vill ha kontakt med socialtjänsten, väljer socialtjänsten att inte inleda någon utredning. (SR Kaliber 2014-11-23. Sida: 8)

Det är också vanligt att anmälningar rapporteras som i följande inslag från lokaltidningen NSK, som tillhör Helsingborgs Dagbladet och är deras regionala tidning i området runt Ängelholm och Örkelljunga:

I våras hotades socialförvaltningen i Ängelholm av ett vite på en halv miljon kronor. IVO hade då funnit allvarliga brister i handläggningen av ett ärende som rörde en 17-årig flicka. Bara någon månad tidigare fick kommunen hård kritik för sin hantering av en ansökan om personlig assistans. Också där var utredningen bristfällig. Enligt Inspektionen för vård och omsorg har totalt nio klagomål på socialtjänsten i kommit in under 2014. De har resulterat i flera förelägganden. Nyligen kom ytterligare två skrivelser från privatpersoner som känner sig illa bemötta. Det rör sig om personer som ansökt försörjningsstöd, men som inte tycker att handläggningen har fungerat. (Nordvästra Skånes Tidningar. 2014-10-14. Sida: 4)

Barn och unga som offer för socialtjänsten

För att förstå varför just barn- och ungdomsarbete dominerar intresset när det gäller beskrivningar av socialtjänsten i massmedierna har jag tagit hjälp av ett begrepp som kommer från kriminologen Nils Christie (1986), *det idealiska offret*. Begreppet kan

förklara varför barnen fungerar så väl som medieobjekt i den här typen av samhällsdebatt.

I teoriavsnittet beskrev jag den gamla damen som får representera det idealiska offret enligt Christie. Det centrala i att få status som ett idealiskt offer är att den utsatta är svagare än förövaren. Barn får därför lätt status som det idealiska offret (Jönson & Åkerström, 2004, s. 93). Barnet framställs inte bara som offer för till exempel vårdslösa föräldrar, utan även som offer för myndigheternas ageranden. Lundström (2004) såg till exempel i sin studie om socialarbetare i medier hur kvällstidningar hade ett mönster där de skapade ett maktförhållande mellan det hjälplösa barnet och socialarbetare (Lundström, 2004, s. 236).

Berättelser om barn som offer till missförhållanden eller brott tenderar att få mera uppmärksamhet än de som involverar andra grupper. Som ett exempel på hur samhället använder det idealiska offret kan man jämföra två lika oskyldiga individer, en vuxen och ett barn, som slås ihjäl av samma gärningsman; den moraliska indignationen blir större gällande ett barn (van Wijk, 2013, s. 162). Just nu, vintern 2015, får vi ta del av berättelser om utsatta människor, flyktingar som riskerar livet för att komma till Sverige eller något annat land där de kan känna sig trygga. Tidningsreportage om situationen berättas ofta med hjälp av bilder, och på bilderna syns barnen. Van Wijk (2013, s. 162) ger ett exempel från världen av välgörenhetsorganisationer; hur deras bildval i donationssammanhang ofta faller på bilder av barn istället för vuxna. Fenomenet kanske delvis förklarar varför det är just socialtjänstens arbete med barn som får stå i rampljuset när medierna ska delta i skapandet av pseudo-omgivningen; ”den bilden av världen vi har, snarare än världen som den faktiskt är” (McCombs, 2006, s. 80).

Mitt syfte är att förstå mediebilderna av socialtjänsten, och när mediebeskrivningar så tydligt domineras av socialtjänstens arbete med barn och unga blir det signifikant för min studie. Barn som offer till missförhållanden prickar in de flesta punkterna som enligt Christie definierar det idealiska offret. Och där det finns ett offer finns måste det också finnas en förövare. Återigen: det är inte i första hand föräldrarna som misslyckats i uppdraget att skydda sina barn som målas upp som förövare.

Socialtjänsten får i samhällsdebatten agera som representant för samhället i stort. Engelska forskare har tolkat att socialarbetare närmast har blivit en symbol för en

stelbent offentligt sektor och ett lämpligt mål att attackera, om man så vill (Lundström, 2004, s. 236). Socialtjänsten eller enstaka socialsekreterare får i berättelserna representera förövaren som behövs för att definiera det idealiska offret. En lokalpolitiker i Sundsvall ställer frågor om situationen i stadens socialtjänst med referens till fallet där en ettårig flicka hittades av poliser övergiven i sitt hem. Artikeln publicerades i lokaltidningens ”Ordet Fritt” spalt:

Hur kunde den lilla flickan lämnas tillbaka till denna misär? Varför fick familjen inget stöd från socialtjänsten när barnet återlämnats? Var är flickans ett år äldre syster? Frågorna hopar sig, men ingen vill svara. Det är locket på. Det enda svar som ges är standardsvaret när man vill förhala och mörka: "Vi har inlett en utredning". Sedan springer man och gömmer sig och skyller på sekretess. Alla kan förstå att här har det gått rejält fel. Men varför har socialnämnden tagit beslut som kort därefter visat sig varit grovt felaktiga. (Sundsvalls Tidning. 2014-10-02. Sida: 4)

Efter en barnmisshandel kan socialtjänsten som misslyckats med sitt arbete bli hårt granskat och tilldelas rollen som den kyliga men också osäkra antagonisten, som barrikaderar sig bakom hänvisningar till sekretess (Lundström, 2004, s. 243). Lundström vill dock tona ner likheter mellan den svenska och engelska medierapporteringen, men medger att även i Sverige får socialtjänsten ibland vara ställföreträdare för den icke fungerande offentliga sektorn (ibid., s.236).

Kontrasten: barn står i svag position i förhållandet till samhället

För att förstärka ojämlikheten som finns mellan barnen och samhället, här representerad av socialtjänsten, väljer artikelförfattarna ofta att använda starka ord. Barnen utsätts för våld och misär i hemmet. De blir misshandlade av de som ska ta hand om dem, och det är då socialtjänsten ska kliva in och hjälpa barnen som far illa. Beskrivningen av utsatta barn är dramatiska, som i fallet som presenteras i radioprogrammet Kaliber. Berättaren är en polis som vid husrannsakan hittar ett övergivet barn:

Jag går snabbt in och river ner filten som täcker fönstret för att få in lite ljus, och jag böjer mig över den här spjalsängen då ser jag i botten på spjalsängen där finns inga sängkläder eller så, det ligger bara hög med filter. Och på det så ligger det en liten flicka. En liten spädd uppskattningsvis ettårig flicka. Hon bara tystnar när hon ser mig, och bara stirrar rätt på mig. Och jag böjer mig såklart direkt ner och lyfter upp henne

och håller henne mot mig. Jag ser att hon är alldeles grusig och smutsig i ansiktet och på de här små, små händerna så är hon smutsig. Hon är så varm så håret hon har på huvudet det ligger som klistrat mot huvudet och mot pannan på henne. När jag håller henne mot mig så märker jag också att på baksidan av blöjan är det fullt med spyflugor, som sitter på blöjan det är det är inte bytt på henne på jätte, jätte länge. Och hon luktar så otroligt illa. (SR, Kaliber. 2014-11-23, s. 3)

Polisens detaljerade beskrivning om det smutsiga barnet hjälper lyssnaren att förstå hur utsatt barnet är. Att polisen upprepar ordet ”små” två gånger förstärker barnets oskuld; hon är liten, svag och alldeles ensam. Det faktum att barnet är bara ett år gammal gör att hon inte ens har förmågan att ta sig från sin säng eller ta av den smutsiga blöjan. Hon är totalt beroende av andra att hjälpa henne i livet.

Föräldrarna är egentligen de som ska ta hand om barnet, men i detta fall har de brustit i sin förmåga. När det sedan visar sig att barnet redan är känt av socialtjänsten, förflyttas föräldrarnas skuld till bakgrunden och det är socialtjänsten som får bära ansvaret och skulden. Socialtjänsten representerar samhället som ytterst skulle ha skyddat det svaga barnet, men oavsett plikten som samhället har mot barnet, har det svikit henne. Barnet hade ingen makt över situationen. Reportern som granskar fallet riktar sin frustration över situationen direkt mot socialkontoret i Sundsvall.

Reporter 2: Men först åker vi till socialkontoret i Sundsvall. Det var självklart föräldrarna som skulle ha tagit hand om sitt barn, men när föräldrar inte gör det, så är det socialtjänsten som har det yttersta ansvaret för att skydda barnet. I det här fallet hade socialtjänsten haft kontakt med familjen tidigare. Eva Leijon är enhetschef i individ och familjeomsorgen på socialtjänsten i Sundsvall.

Enhetschef: Ja det pågår en intern utredning just nu. Som sannolikt kommer ut utmynna i någon form av Lex Sarah kanske, men det kan jag inte uttala mig om det, eftersom vi tittar på det just nu.

Reporter 2: Nej. Nej vi kommer inte få veta hur den ettåriga flickan kunde hamna i en sådan utsatt situation. Eva Lejon hänvisar till sekretessen. Vi kan därför heller inte säga hur stor roll situationen i socialtjänsten har spelat i det här fallet. (SR Kaliber. 2014-11-23)

Sekretesslagar är ämnade åt att skapa trygghet och skydda människor så att information om deras situation inte hamnar i fel händer. Socialtjänstens representant hänvisar till sekretesslagar som en förklaring till att hon inte kan gå in på detaljer om

ärendet. Att socialarbetare som en grupp anses vara svåra att få uttalanden från och att de ofta hänvisar till sekretess tolkas av forskare som ett tecken på rädsla (Andersson, 2004, s. 29). Socialsekreterarna är rädda att bli misstolkade och missförstådda i mötet med pressen. Det är emellertid korrekt att hänvisa till sekretess, eftersom socialtjänsten inte ska uttala sig om enskilda fall. Här antyder reportern att sekretessen används som en sköld som ska skydda socialtjänsten istället för att ge rättvisa till barnet. Man kan framställa samhällets passivitet som ytterligare en kränkning på offret (Jönson & Åkerström, 2004, s. 107). När reportern visar sitt missnöje över att samhällliga aktörer är ovilliga att göra någonting åt barnens lidande är det ett underförstått dramatiskt påstående som har till syfte att förstärka viktimiseringen av barnen.

Socialtjänsten och socialsekreterarna som offer

Jag har ovan använt tanken om offerskap i förhållande till barnen. Men barnen är inte de enda som lider enligt pressen. Ett annat ämne som existerar i materialet är självaste socialtjänsten som blir offer för omständigheterna. Kvantitativa detaljer som till exempel hur många gånger någonting repeteras kan peka på hur viktigt ämnet anses vara. Ordet kris upprepas i Kalibers granskning, förutom i rubriceringen, elva gånger och används i tidningsartiklarna 56 gånger. Krisen beskrivs i olika sammanhang och kopplas till båda symtom och vad krisen kan orsaka. Här följer några exempel på hur det kan låta:

Socialtjänsten i kris - risk för nya dödsfall (Expressen. 2014-11-25. Sida: 22)-

Socialtjänst i krisläge (Piteå-Tidningen. 2014-11-26. Sida: 2)

Socialkontor blöder. Såren beror på personalbrist och krisen har blivit en guldgruva för bemanningsföretag. (Jönköpings-Posten. 2014-12-08. Sida: 13)

Krisen i socialtjänsten är nu så akut att vi riskerar att svika barn som far illa. (Dagens Nyheter. 2014-11-27. Sida: 6)

Kalibers granskning är rubricerat som *Kris i socialtjänsten* och efter att granskningen sändes på radio användes ordet *kris* flitigt i medierna. Innan dess hittar jag den exakta frasen ”Kris i socialtjänsten” i en artikel, i tidningen Ångermanland, som publicerades den 19 november 2014. Det var fyra dagar innan radioprogrammets första del sändes. Det finns en intertextualitet mellan medierna, det som kallas intermediala

dagorningen, och den förstärker dagordningsmakten (McCombs, 2006, s. 152). Den starka beskrivningen om krisen inom socialtjänsten ekar i medierna och förstärks av att den upprepas.

Hur skapar man en kris? McCombs exemplifierar genom att återberätta en kris som skapades av tidningarna hösten 1973 (McCombs, 2006, ss. 47-49). Västtyska tidningar publicerade varje vecka fler negativa än positiva uppgifter om tillgången till olja i Västtyskland. Situationen beskrevs som ”kris” och i november blev det ett förbud mot bilkörning på söndagar fyra veckor i rad. I början på året 1974 återgick nyhetsbevakningen till en balans mellan positiva och negativa bedömningar. Senare har man kunnat ifrågasätta om det verkligen fanns någon energikris i landet: statistiken från oljebranschen ger inget belägg för påståendet. Efterfrågan på olja hade stigit under hösten och detta bevakades av pressen, som skapade en ”kris”, som ledde till att konsumenterna blev oroliga och agerade som om det var kris på riktigt. Dagordningseffekter som skapas av nyhetsmedierna på ett liknande sätt kan få betydande konsekvenser.

Viktimisering av socialtjänsten som en aktiv praktik

Att beskriva någon som offer är att kategorisera: man tillskriver offret vissa egenskaper (Holstein & Miller, 2013, s. 164). Sunda förnuftet hänvisar innehållet av ett offer till personer som antas ha blivit orättvist behandlade eller skadade ”av yttre krafter utanför deras kontroll” (ibid., s.162) och processen av att bli ett offer kan betraktas som ”dramatiseringen av skada och oskuld” (ibid., s.163). Socialtjänsten framstår som ett offer för omständigheterna. De problemen som tas upp i artiklarna – oförmågan att göra ett bra jobb på grund av personalbristen, rekryteringsproblemen, arbetsbelastningen – beror inte på de enskilda socialsekreterarna, vilka ofta framställs som att de som gör sitt bästa i en ohållbar situation. Situationen anses ha uppstått i ett politisk och ekonomisk klimat som har undergrävt socialarbetarna och deras möjligheter till ett professionellt arbete. Under rubriken ”Socialtjänstens kollaps resultat av förlegad politik” debatterar vänsterpartiets riksdagsledamot situationen på landets socialkontor:

Unga, nyutexaminerade socialsekreterare får i dag ofta ingen inskolning alls, utan ska från första dagen på jobbet ta hand om missbruksproblematik, vårdnadstvister, psykisk ohälsa, barnfamiljer som vräks och människor som står helt utan mat för

dagen.

Det vi ser är ingen slump, utan resultatet av medvetna politiska prioriteringar som låtit skattesänkningar trasa sönder samhällets skyddsnät. Om vi menar allvar med att vi vill ha ett rättvist, medmänskligt samhälle, där alla inkluderas, måste vi lyfta socialtjänsten, ge socialsekreterarna rimliga möjligheter att göra sitt jobb och ge dem som behöver hjälp under värdiga villkor. (Göteborgs-Posten. 2014-11-25. Sida: 4-5)

Ansvaret som avskrivs

Holstein och Miller (1990, s. 164) formulerar att vi uppmuntras att se offeretiketten som en tolkning av att ”personen har skadats av krafter som hon inte har kontroll över, samtidigt som skadans ’faktum’ slås fast och ansvaret för skadan placeras utanför offret”. Att socialsekreterarna inte ges möjligheter att göra det som de förväntas göra är utanför deras kontroll. Politiska beslut sägs lamslå deras förmåga och de faller offer för ett hjärtlöst samhälle som låter ”skattesänkningar trasa sönder samhällets skyddsnät” (Göteborgs-Posten. 2014-11-25. Sida: 4-5). Och det är inte bara politiken som påverkar socialsekreterarnas arbete negativt menar man. Enligt de beskrivningar som jag har funnit i materialet är det mycket som inte fungerar. Flera artiklar beskriver situationen likadant efter Kalibers första avsnitt hade sänts. Artikeln kommer ursprungligen från nyhetsbyrån TT och användes som sådan av många tidningar:

Läget inom socialtjänsten är så allvarligt att Vision nu ber regeringen tillsätta en socialtjänst kommission.

Antalet ärenden är orimligt stort - i dag kan en handläggare sitta med över hundra ärenden, säger Karlsson - och det finns även brister inom introduktionen för nyanställda och i IT-stödet.

- Det handlar inte om brister i enskilda kommuner, utan problemet är strukturellt, säger hon och pekar på bristande resurser, hög arbetsbelastning och medarbetare som blir sjuka av stress. (Smålandsposten. 2014-11-24. Sida: 24)

Hela strukturen sägs ha raserat och det kan man inte skylla socialsekreterarna för lyder budskapet. Genom att ge socialtjänsten och dess medarbetare rollen som offer instrueras läsarna att förstå hur socialtjänsten har skadats av handlingar begångna av andra. Beskrivningen av orsakssambandet friar socialtjänsten från ansvaret – ett

resonemang som leder till att socialtjänsten försummar utsatta barn. Barnen blir offer för ett annat offer. En storstadstidning beskriver situationen inom socialtjänsten i en ledare:

Skydds nätet för utsatta barn har skamligt stora revor. En av huvudförklaringarna är personalbrist. För få socialsekreterare får ta hand om alldeles för många fall - och ibland blir de själva sjuka på kuppen och klarar inte att göra sitt jobb. I många fall har personalen tryckt på larmknappen, hört av sig till politikerna. Tyvärr tycks allvarliga krisrapporter på sina håll avfärdas som om de vore brev från gnällspikar. (Göteborgs-Posten. 2014-11-24. Sida: 2)

Viktimiseringen ger läsarna anvisning om hur de bör uppfatta den som tillskrivs offerstatus (Holstein & Miller, 2013, s. 165). Även om socialsekreterarna inte direkt beskrivs som offer blir det tydligt att de i denna typ av beskrivningar frias från ansvar. Offret beskrivs på ett sätt som klargör att detta är inte en situation som socialsekreterarna frivilligt har skapat. En artikel i Uppsala Nya Tidning ger en beskrivning om hur socialarbetarna har drabbats helt fysiskt av de omständigheterna som råder:

Håravfall, sömnsvårigheter, magont och domningar i händer är exempel på vanliga stresssymptom som drabbat socialsekreterarna på enheten. Här har personalomsättningen varit mycket hög under flera år. Det talas om en omsättning på 20-50 procent per år.

- Ytterst är arbetsmiljöansvaret politikernas, men de delegerar det till chefstjänstemännen. (Uppsala Nya Tidning. 2014-12-27. Sida: 10).

Med Christies idealiska offer skapas även en förövare. Förövaren behövs som en motpol till offrets oskuldsfyllda tillstånd. Hos Holstein och Miller beskrivs förövaren som formlös och opersonlig; att man blir ”offer för omständigheterna” är ett bra exempel på det opersonliga, onda kraften som lämnar en maktlös (Holstein & Miller, 2013, s. 166). När socialsekreteraren begår tjänstefel kan hen bli befriad från ansvaret på genom att den tunga arbetssituationen och personalbristen åberopas. Dagens Nyheter berättar om en Lex Sarah-anmälan i en kort nyhet:

Handläggaren på beroendegruppen gick in i ärendet, skrev ut journaler från i år och lämnade ut dem utan att göra en sekretessprövning. Bland de uppgifter som lämnades ut fanns adressen till det skyddade boendet. Handläggarens agerande betecknas som

"ett allvarligt missförhållande". I sin lex Sarah anmälan skriver utvecklingsledaren på socialkontoret att det råder personalbrist på den aktuella enheten. Av sju tjänster är bara fem tillsatta och under hösten har man tagit in en praktikant från socionomprogrammet. (Dagens Nyheter. 2014-12-23. Sida: 4)

Det idealiska offret enligt Christie ska vara sysselsatt med ett respektabelt projekt (Christie, 1986, s. 19) och detta är onekligen ett villkor som socialsekreterarna uppfyller. Också Holstein och Miller nämner personers oförargliga motiv som en central del i att befria dem från ansvar (Holstein & Miller, 2013, s. 168). I klippet ovan beskrivs en situation där handläggaren har tagit tag i ett ärende men gjort delvis fel i utelämnning av information. Som förklaring till att det hände beskrivs socialkontorets ansträngda situation med personalbrist och närvaron av en praktikant.

Botemedlet och förklaringar till varför det har blivit så

Förutom avskrivningen av ansvaret tjänar offerbeskrivningen andra mål. Anledningen att problem beskrivs är ofta att man vill göra något åt dem (Holstein & Miller, 2013, s. 172). Genom att man ger någon eller något offerstatus ”skapar man också möjligheter att formulera responser och botemedel” (ibid.). Tidningsartiklarna erbjuder lösningar till socialtjänstens svåra situation:

Det är bråttom att arbetsgivare, politiker och fackförbund enas kring en gemensam problembild och vad som är mest akut att ta tag i. Vision anser att det är nödvändigt för att skapa bestående stabilitet inom till exempel arbetsbelastning, personalomsättning och introduktion. Det finns också en rad andra förbättringsmöjligheter, till exempel organisatoriska. Så låt oss nu hjälpas åt att få en socialtjänst där medarbetarnas arbetsvillkor är goda och där varje enskild individ får den hjälp de behöver. (Sundsvalls Tidning. 2014-12-04. Sida: 4)

De lösningar som lyfts fram är ofta baserade på politiska beslut, och man kräver handlingskraft från beslutsfattare. Mera resurser till socialtjänsten för att rekrytera personal, bättre introduktion till nyexaminerade och höjda löner med mera. Botemedlen som föreslås är egentligen inte nya och det finns en frustration i att politikerna har inte tagit tag i frågan.

Jag har i alla fall aldrig hört politiker prata om mer resurser och högre löner inom socialtjänsten. De politiska lösningarna handlar uteslutande om hårdare granskning. Senast en ny föreskrift om snabba, obligatoriska utredningar av alla anmälningar som

gäller barn. En fullt logisk reform, men utan extra pengar kopplade till sig, trots att den kommer att öka arbetsbelastningen på socialkontoren kraftigt. (Tidningen Ångermanland. 2014-10-23. Sida: 3)

Att socialarbetarna verkligen gör det som de kan och är offer för omständigheterna styrks av artiklarna. De misslyckanden som sker anses ske på grund av missförhållanden i arbetssituationen, och speglar inte den typiska potential som socialsekreterarna har. Holstein och Miller (1990, s. 175) menar att man genom att beteckna någon som offer berättar för andra att en given prestation inte ska uppfattas som typisk för aktörens eller aktivitetens natur eller kvalitet. Att socialsekreterarna inte kan använda sin fulla potential i arbetet sägs bero på bristerna i strukturen. Debattartikeln där följande exempel kommer ifrån är skriven av lokalpolitiker i Jönköpings kommun, samt medarbetare inom socialtjänsten och lokala representanter i fackförbunden Vision och SSR:

Vi möter hela tiden engagerade och kunniga medarbetare på alla nivåer inom barn- och ungdomsvården, och vi är stolta över det arbete som utförs - och som alltid grundar sig i barnets bästa. Den sociala barnvården i Sverige brottas sedan flera år tillbaka med en hög personalomsättning och bristen på erfarna utredande socialsekreterare är stor i hela landet. Många unga och nyexaminerade socionomer ställs alltför tidigt inför mycket svåra arbetsuppgifter och möjligheten att få växa in i yrkesrollen är liten. Mycket har gjorts genom åren för att underlätta yrkesintroduktionen och att få socialsekreterarna att stanna kvar. (Jönköpings-Posten. 2014-10-01. Sida: 16)

Socialtjänsten har yttersta ansvaret mot barnen och det är socialsekreterarnas ansvar att skydda barnen från att fara illa. Enligt Holstein och Miller (1990, s. 175) kan viktimisering fungera som en förklaring för försummelser och misslyckanden. Att framställa resursbrist och stränga dokumentationskrav i kombination med en hög arbetsbelastning kan fungera som ett sätt att avleda kritik för misslyckanden. Att beskriva allt som hindrar socialsekreterarnas arbete kan ”förklara och skapa distans till misslyckade prestationer och deras konsekvenser” (ibid., s. 176), och konsekvenserna i många av de fallen som artiklarna refererar till har varit allvarliga. Med hjälp av viktimisering kan medierna fortfarande lyfta fram socialtjänstens goda avsikter som utgångspunkt. Genom att noga beskriva de omöjliga hinder som står i

vägen för arbetet förklarar man de hinder som finns. Reportern i Kaliber summerar många organisatoriska svårigheter i den tredje och sista delen av serien:

Reporter 3: Självfallet fungerar många socialförvaltningar runtom i landet väl. Men flertalet har stora problem, visar Kalibers undersökning. Och det är inte bara ett ständigt underskott på personal, som många menar försvårar arbetet. Det är skärpta lagar och skärpta krav på dokumentation nämns ofta som orsak till att jobbet blivit tyngre. För att förbättra skyddet för utsatta barn har alltså ytterligare skärpningar i socialtjänstlagen gjorts. Bland andra att de som på olika sätt jobbar med barn och unga är skyldiga att lämna in en orosanmälan till socialnämnden [sic], om de får minsta lilla misstanke att ett barn kan fara illa. Paradoxalt nog kan de här nya lagarna bidra till att många barn som är behov av hjälp och stöd inte får det stödet. Det säger flera av de socialsekreterare som vi pratat men under arbetet med programmen. För i och med det har mängden ärenden som socialtjänsten måste hantera tilltagit rejält. Dessutom måste fallen dokumenteras på ett betydligt mer detaljrikt sätt nu, jämfört med tidigare. Och det är en tidskrävande uppgift. (SR Kaliber 2014-12-08)

6. Slutdiskussion

Studien har lyft fram olika roller som delats till socialtjänsten i mediernas beskrivning av den. Barn har en central plats i detta sammanhang och socialtjänstens arbete med barn och ungdomar kan anses som det viktigaste området inom socialt arbete, i alla fall om man ska tro på mediernas val av fokus. Den mediala bilden av socialt arbete är enligt min mening komplicerad, inte nödvändigtvis i förhållande till själva beskrivningen av socialt arbete, men i förhållande till den världen den anses beskriva; berättelsen är ofta ensidig och saknar viktig innehåll som skulle kunna göra den mera verklighetsförankrad. Bilden som träder fram i studien är sammantaget en mörk bild som kan leda till olika tänkbara konsekvenser.

Socialtjänsten framträder i medierna både som offer och förövare. Offer till de svåra omständigheterna som råder i kommunerna. Rekryteringsproblem, orimlig arbetsbelastning ihop med detaljerade dokumentationskraven anses vara några av förklaringar till varför det är svårt att genomföra tillfredställande arbete inom socialtjänsten. När man vänder perspektivet och tittar på det som sker när socialtjänsten sviktar, beskrivs socialtjänsten som förövare mot det idealiska offret dvs. barnet, som de ska ansvara för. Att barnen sviks av socialtjänsten väcker båda uppmärksamhet och känslor, och skapar hos allmänheten en misstro mot socialtjänstens arbete.

Är sanningen verkligen så mörk som det målas upp i medierna? Och varför är det viktigt att studera mediernas beskrivning av socialt arbete? Med den makten som medierna har att sätta dagordningen är det klokt att ta reda på hur socialt arbete framstår i mediernas beskrivningar. Andersson och Lundström studerade mediernas bild av socialarbetare i Sverige för över tio år sedan och konstaterade redan då att ”medierna har kommit att uppta en större del av medborgarnas vakna tid och vi föreställer oss att de har fått ett ökat inflytande och större makt över människors tänkande (Andersson & Lundström, 2004, s. 3). Mycket har hänt sedan dess och sociala medier har förändrat vår vardag radikalt sedan början av milleniet. Dagens media- och informationsrevolution är jämförbar med tidningsrevolutionen, fast den har varit snabbare än sin företrädare: den har ägt rum i bara i två decennier och känner inte till några geografiska gränser (Couldry, 2012, s. 10). Enligt Enbom et.al (2014, s. 105) hänger den tilltagande medialiseringen av samhället ihop med den tilltagande

granskningen av offentlig verksamhet. Detta ger en anledning att rikta blicken på hur offentliga verksamheter hanterar medierna.

I denna studie har jag undersökt bara en liten del av det som skrivs om socialt arbete, men jag har ändå kunnat se vilka teman som väcker mediernas intresse och vilka perspektiv som är rådande. I tidigare studier har det fastställts att mediauppmärksamheten kan ha en direkt påverkan på socialt arbete då den sägs leda till policyändringar (Ayre, 2001; Gainsborough, 2009; Douglas, 2009). Allmänhetens uppfattning om professionen formas av medierna och det kan påverka till exempel rekryteringen av socialsekreterare; att det blir svårare att rekrytera erfarna socialsekreterare efter en period av negativ mediauppmärksamhet. Om socialarbetarna känner sig kritiserade av medierna och allmänheten och klämda mellan lagen och verkligheten, söker socionomerna sig till andra yrken.

Flykten från yrket leder till försämrad kvalitet inom socialt arbete. Om de som jobbar inom fältet gör det i en atmosfär av rädsla, där de känner sig misstänkliggjorda och misstrodda, leder det i sin tur också till försämrat socialt arbete. Detta resonemang bekräftas av Ayre (2001) har sett en negativ utveckling inom socialt barn- och ungdomsarbete i Storbritannien. En allmänt hotfull och utmanande arbetsmiljö kan leda till att de som arbetar i den skapar överlevnadsstrategier som i slutändan syftar till att skydda arbetet mera än de barn som ska stå i fokus: ”The fear of missing something vital encouraged practice so defensive that it seemed, at times, primarily calculated to protect the system rather than the child” (Ayre, 2001, s. 897). Även de som inte har personlig erfarenhet av att vara i kontakt med socialtjänsten skapar en bild av organisationen. Medierna är till stor hjälp i de situationer där vi inte kan skaffa personligt erfarenhet av det som vi behöver orientera oss i (McCombs, 2006, s. 80). Bland allmänheten finns de som har behov eller kommer att ha behov av socialtjänstens hjälp. Om de som behöver hjälp och stöd från socialtjänsten har en negativ bild av dess arbete kan det bli svårare att engagera och hjälpa dessa klienter (Zugazaga et.al, 2006, s. 633). Utöver allmänhetens tankar om socialt arbete påverkar mediebilderna på ett annat sätt. Den sägs också påverka arbetsmoral och arbetets möjligheter att locka till sig och behålla framtidens professionella socialarbetare (ibid.).

Ett yrkes attraktionskraft påverkar i sin tur utbildningar. Om utbildningar inom socialt arbete inte anses leda till ett attraktivt yrke kan det leda till att engagerade studenter söker sig till andra utbildningar. Denna tankekedja bekräftas i en studie av Kristine Tower (2000, s. 584) som tillägger att det är frustrerande, med tanke på allt som redan ingår i utbildningen, att dessutom behöva lägga energi på att lära studenterna att forma den allmänna opinionen genom mediekunskap. Men utbildningen har enligt tidigare studier ett ansvar gentemot framtidens socialarbetare. Flera tidigare studier ger förslag på hur utbildningar inom socialt arbete ska förbereda framtidens socialarbetare för mötet med medierna. Samarbete mellan socialarbetare och medierna anses centralt av Stanfield och Beddoe (2013, s. 49) som i sin artikel redovisar fyra områden som nyckeln till lyckad interprofessionell utveckling: färdigheter i masskommunikation, socialt påverkansarbete, social forskning och analys, samt mellanmännisklig kommunikation. Att förstå hur diskurserna skapas och upprätthålls är viktigt för utvecklingen av socialt arbete och dess rykte (Ayre, 2001, s. 899) För de lärare som inte tror att det finns en problematisk bild av socialt arbete ger Tower (2000, s. 584) ett förslag på ett intressant experiment: genom att fråga studenterna hur deras omgivning reagerade på deras val att inleda studier i socialt arbete kan lärarna få en snabb inblick i vilken ”image” socialt arbete har. Vilka stereotypa bilder människor har om socialt arbete och inte minst om klienterna till socialarbetare säger en del om den allmänna opinionen.

Enbom et. al. (2014, s. 113) granskade offentliga organisationernas strategier för mediehantering och fick i sin studie reda på att hela 88 procent av Svenska socialförvaltningarna inte har någon anställd som har som sin huvudsakliga arbetsuppgift att ta hand om mediekontakter. Siffran är talande när man jämför med polismyndigheterna där motsvarande siffran är 29 (ibid.). I organisationer där det finns en medieansvarig sitter den ansvarige ofta i ledningsgrupp eller motsvarande och får därmed insyn i beslutsprocesser och kan därigenom ge medierna mer utförligt information (ibid., s. 116). För att socialarbetarna ska ta makten över sin egen berättelse istället för att ge makten till medierna behövs det bättre mediekunskaper. Att lära sig att använda mediakunskap fungerar inte bara i mötet med medierna i situationer där man ställs till svars för sitt arbete. Vilka faktorer som gör en mera inflytelserik än en annan kan förstås genom kunskap av mediestrukturerna (Tower, 2000, s. 584). Utbildarna kan även lära studenter hur man kan tala för lokala lösningar

och för själva yrket med hjälp av mediekunskap (Zugazaga et.al, 2006, s. 634). Samarbete mellan socialarbetare och medier anses ha en nyckelposition i att förmedla en verklighetstrogen bild av socialt arbete. Strategin att inte svara på pressens frågor på ett adekvat sätt har lett till att det är medierna själva som skapar bilden av socialt arbete. Att inte klara av att förklara situationer och bakgrunden till dem, ger medierna makten att tolka och förklara. Vägran att samarbeta lämnar pressen med en berättelse som ger en ensidig bild som saknar viktiga detaljer (Ayre, 2001, s. 898). Avslutningsvis vill jag dra följande slutsats av min studie: att socialarbetarna bör bli starkare i att medverka till skapandet av bilden om deras eget fält, den typen av bild som kan göra nytta istället för skada.

Referenser

- Aldridge, M. (1990). Social Work and the News Media: A Hopeless Case? *British Journal of Social Work*, 20, s. 611-625.
- Alvesson, M., & Sköldbberg, K. (2008). *Tolkning och reflektion. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Andersson, G. (2004). Pressens bild av barns missgärningar. I H. Blomberg, C. Kroll, T. Lundström, & H. Swärd, *Sociala problem och socialpolitik i massmedier* (s. 25-56). Lund: Studentlitteratur.
- Andersson, G., & Lundström, T. (2004). Socialarbetare om massmedier. *Nordisk Socialt Arbeid*, s.2-18.
- Andersson, G., & Lundström, T. (2007). Teenagers as Victims in the Press. *Children & Society*, 21, s.175–188.
- Andersson, G., & Swärd, H. (2008). Etiska reflektioner. I *Forskningsmetodik för socialvetare* (s. 235-249). Stockholm: Natur & Kultur.
- Ayre, P. (2001). Child Protection and the Media: Lesson from the Last Three Decades. *British Journal of Social Work* (31), s. 887-901.
- Börjesson, M., & Palmblad, E. (2007). *Diskursanalys i praktiken*. Malmö: Liber.
- Blomberg, H., Kroll, C., Lundström, T., & Swärd, H. (2004). Medier och samhällsvetenskap. I H. Blomberg, C. Kroll, T. Lundström, & H. Swärd, *Sociala problem och socialpolitik i massmedier* (s. 11-23). Lund: Studentlitteratur.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- Butler, I., & Drakeford, M. (2005). *Scandal, Social Policy and Social Welfare*. Bristol: The Policy Press.
- Christie, N. (1986). The Ideal Victim. I A. E. Fattah (red.), *From Crime Policy to Victim Policy* (s. 17-30). London: MacMillan.
- Couldry, N. (2012). *Media, Society, World Social. Theory and Digital Media Practice*. Cambridge: Polity Press.

- Douglas, E. M. (2009). Media Coverage of Agency-Related Child Maltreatment Fatalities: Does It Result in State Legislative Change Intended to Prevent Future Fatalities? *Journal of Policy Practice* (8), s. 224–239.
- Enbom, J. Sjöström, S & Öhman, A. (2014). Institutionella villkor för mediehantering – en jämförande kartläggning mellan socialtjänst, skola och polis. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 2, s. 105-126.
- Gainsborough, J. F. (2009). Scandals, Lawsuits, and Politics: Child Welfare Policy in the U.S. States. *State Politics & Policy Quarterly* , 9 (3), s. 325-355.
- Holstein, J. A., & Miller, G. (2013). Omformulerat offerskap. I K. Jacobsson, & D. Wästerfors, *Från klarhet till klaghet, lysande texter för sociologisk forskning* (s. 158-192). Malmö: Égalité.
- Humana. (11/2014). *humana.se*. Hämtat från Humanas barnbarometer: <https://www.humana.se/Global/IOF/Humanas%20Barnbarometer%202014.pdf> den 7/1/ 2016
- Inspektion för vård och omsorg. (11/9/2015). *IVO*. Hämtat från Anmäla och rapportera: <http://www.ivo.se/anmala-och-rapportera/anmal-missforhallande---lex-sarah/> den 19/11/2015
- IVO - Inspektionen för Vård och Omsorg. (10/2/2015). *ivo.se/nyheter*. Hämtat från ivo.se: <http://www.ivo.se/nyheter/2015/socialnamnden-brast-i-karlskrona/> den 20/10/ 2015
- Jönson, H., & Åkerström, M. (2004). Äldre som ideala brottsoffer?. I H. Blomberg, C. Kroll, T. Lundström, & H. Swärd, *Sociala problem och socialpolitik i massmedier* (s. 93-125). Lund: Studentlitteratur.
- Jacobsson, K. (2008). Den svårfångade kvaliteten. I K. Sjöberg & D. Wästerfors, *Uppdrag: Forskning*. Malmö: Liber.
- Kalman, H., & Johansson, S. (2012). Vad ligger i begreppet forskningsperson?. I H. Kalman, & V. Lövgren (Red.), *Etiska dilemman*. Malmö: Gleerups.

- Kalman, H., & Lövgren, V. (2012). Etik i forskning och etiska dilemman. En introduktion. I H. Kalman, & V. Lövgren (Red.), *Etiska dilemman. Forskningsdeltagande, samtycket och utsatthet*. (s. 7-19). Malmö: Gleerups.
- Levin, C. (2008). Att undersöka det sociala - några ingångar. I A. Meeuwisse, H. Swärd, R. Eliasson-Lappalainen, & K. Jacobsson (Red.), *Forskningsmetodik för socialvetare* (s. 32-40). Stockholm: Natur & Kultur.
- Lundström, T. (2004). Mellan vardag och dramatik. I H. Blomberg, C. Kroll, T. Lundström, & H. Swärd, *Sociala problem och socialpolitik i massmedierna* (s 223-252). Lund: Studentlitteratur.
- McCombs, M. (2006). *Makten över dagordningen*. Stokholm: SNS Förlag.
- Medieakademin. (u.d.). Hämtat från www.medieakademien.se:
<http://medieakademien.se/> den 29/10/2015
- Medieakademin. (2015). *Förtroendebarmeter*. Göteborg: Medieakademin.
- Mendes, P. (2009). Social Conservatism vs. Social Justice: The Portrayal of Child Abuse in the Press in Victoria, Australia. *Child Abuse Review*, 9, s. 49-61.
- Munro, E. (2011). *The Munro Review of Child Protection: Final Report*. Department for Education. London: British Government.
- Nygren, L. (2012). Risken finns, finns nyttan?. I H. Kalman, & V. Lövgren (red.), *Etiska dilemman* (s. 23-38). Malmö: Gleerups.
- Phillips, L., & Jørgensen, M. W. (2007). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Radioakademin. (18/9/2015). *radioakademin*. Hämtat från radioakademin.org:
<http://radioakademin.org/amnen/stora-radiopriset-2015/> den 20/10/2015
- Silverman, D. (2014). *Interpreting Qualitative Data*. London: Sage Publications.
- Socialstyrelsen. (u.d.). *Socialstyrelsen*. Hämtat från [socialstyrelsen.se](http://www.socialstyrelsen.se):
http://www.socialstyrelsen.se/barnochfamilj/barnochungaisocialtjansten/anmalanarbar_nfarilla den 19/11/2015

- Stanfield, D., & Beddoe, L. (2013). Social work and the media: A collaborative challenge. *Aotearoa New Zealand Social Work Review* (25), s. 41-51.
- Svallfors, S. (1995). *Välfärdsstaten i pressen : en analys av svensk tidningsrapportering om välfärdspolitik 1969-1993*. Umeå: Umeå Universitet.
- Sveriges Radio. (7/4/2010). *Sveriges Radio AB*. Hämtat från sr.se:
<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=1316&artikel=3611424>
den 25/10/ 2015
- Sveriges Riksdag. (u.d.). *Sveriges Riksdag ordbok*. Hämtat från riksdagen.se:
<http://www.riksdagen.se/sv/Sa-funkar-riksdagen/Ordbok/statsmakt/> den 20/10/2015
- Tandon, N. (2007). Secondary Victimization of Children by the Media. *International Journal of Criminal Justice Sciences*, 2, s. 119–135.
- Tower, K. (2000). In Our Own Image: Sahping Attitudes About Social Work Through Television Production. *Journal of Social Work Education*, 36 (3), s. 575-585.
- Unicef. (u.d.). *unicef.se/barnkonventionen*. Hämtat från Unicef:
<https://unicef.se/barnkonventionen> den 6/1/2016
- Vikkelsø Slott, V. (2004). Den journalistiska legitimeringen av den danska invandrardebatten. I H. Blomberg, C. Kroll, T. Lundström, & H. Swärd (red.), *Sociala problem och socialpolitik i massmedier* (s. 159-194). Lund: Studentlitteratur.
- Warner, J. (2014). Heads Must Roll? Emotional Politics, the Press and the Death of Baby P. *British Journal of Social Work* (44), s. 1637–1653.
- van Wijk, J. (2013). Who Is the ‘Little Old Lady’ of International Crimes? Nils Christie’s Concept of the Ideal Victim Reinterpreted. *International Review of Victimology*, 19(2), s. 159–179.
- Zugazaga, C. B., Mendez, M., Surette, R. B., & Otto, C. W. (2006). Social Worker Perceptions of the Portrayal of the Profession in the News and Entertainment Media: An Exploratory Study. *Journal of Social Work Education*, 42 (3), s. 621-636.